

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Особливості обліку та контролю запасів на прикладі ПСП
«Агропродукт»»
(назва теми)

Виконавець:

судентка ФМОІТ 4 курс 2 група

Козарева Аліна Михайлівна _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

(підпис)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Старенька Ольга Миколаївна _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

(підпис)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У сучасних умовах для ефективного функціонування будь-якого приватного підприємства важливу роль відіграє рівень досконалості обліку та контролю над його матеріально-технічним забезпеченням – запасами підприємства. Облік та контроль запасів завжди залишався актуальним питанням для тих підприємств, головною метою функціонування яких є забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства та отримання прибутку.

Запорукою успішної та чіткої організації фінансового обліку запасів на підприємстві є об'єктивність, правдивість та достовірність відображення даних щодо їх витрачання, які пов'язані із рухом запасів. А вже від цього залежить неупередженість та правдивість багатьох важливих економічних показників на підприємстві. На будь-якій стадії виробничого процесу нестача запасів призводить до певних порушень його безперервності, а наявність надлишків збільшує витрати, що будуть спрямовані на зберігання запасів. Це в свою чергу свідчить про необхідність поглибленого дослідження особливостей організації обліку запасів на сучасному рівні з метою отримання позитивних результатів діяльності підприємства.

Мета дослідження. Метою написання кваліфікаційної роботи є узагальнення теоретичних та практичних основ організації обліку та контролю запасів, а також формування практичних рекомендацій з удосконалення системи обліку та контролю запасів підприємства.

Завдання дослідження:

- дослідити економічну сутність поняття «запаси» та їх класифікації на основі узагальнення сучасних концепцій та позицій провідних вчених-економістів;
- розглянути синтетичний і аналітичний облік, методи оцінки запасів для цілей обліку;
- розкрити мету та завдання контролю запасів на підприємствах;
- надати загальну економічну характеристику сільськогосподарського підприємства;
- визначити особливості обліку наявності та руху запасів на сільськогосподарському підприємстві;
- визначити та обґрунтувати напрямки удосконалення системи обліку запасів;
- проаналізувати та оцінити систему внутрішнього контролю запасів;
- розробити та надати шляхи удосконалення контролю запасів на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес обліку та контролю виробничих запасів на підприємстві. Базою дослідження обрано сільськогосподарське підприємство ПСП «Агропродукт».

Предметом дослідження є теоретичні засади та діюча практика організації обліку та контролю запасів, а також шляхи їх удосконалення.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в кваліфікаційній роботі було застосовано загальнонаукові та специфічні методи дослідження. В основі дослідження були покладено системний підхід, тобто поставлені завдання вирішувались як цілісна сукупність різноманітних, але взаємопов'язаних елементів

та визначено вплив їх властивостей на всю систему обліку запасів. В ході проведення дослідження було використано такі загальнонаукові методи: метод аналізу та синтезу при розгляді теоретичних та практичних основ обліку запасів, індукція та дедукція при виявленні проблем та недоліків організації обліку та контролю, а також порівняльний метод, в якому порівнювались різні підходи щодо трактування поняття «запаси», методи системи обліку та контролю. Крім загальнонаукових методів було застосовано традиційні методи економічного аналізу: графічний, табличний та групування.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою є законодавчі та нормативні акти, що регламентують в Україні бухгалтерський облік та контроль запасів, наукові публікації відомих вчених-економістів з організації обліку та контролю запасів, матеріали науково-практичних конференцій, періодичних видань, Інтернет-ресурси, фінансова звітність та первинна документація ПСП «Агропродукт».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота студента складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (42 найменувань) та 11-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 105 сторінок. Основний зміст викладено на 67 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 6 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи обліку та контролю запасів»* розглянуто сутність та визначення поняття «запаси», їх класифікацію, розглянуто синтетичний та аналітичний облік запасів, оцінку запасів, а також було розкрито мету та завдання контролю запасів на загальних підставах.

У другому розділі *«Діюча практика обліку на ПСП «Агропродукт»* надано загальну економічну характеристику сільськогосподарського підприємства, охарактеризовано особливості обліку наявності та руху запасів із зазначенням існуючих проблем, на підставі яких сформульовано напрямки вдосконалення системи обліку запасів на підприємстві.

У третьому розділі *«Система контролю запасів на ПСП «Агропродукт»* проведено оцінку стану внутрішнього контролю на сільськогосподарському підприємстві, а також запропоновано шляхи вдосконалення контролю за операціями із запасами.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах для ефективного функціонування будь-якого приватного підприємства важливу роль відіграє рівень досконалості обліку та контролю над запасами підприємства. Для успішної та чіткої організації обліку запасів на підприємстві слід забезпечити об'єктивність, правдивість та достовірність відображення даних щодо їх надходження та вибуття. Це в свою чергу можна досягти при наявності налагодженої системи контролю операцій із запасами.

В процесі виконання кваліфікаційної роботи було досліджено теоретичні та практичні основи організації обліку та контролю запасів, а також сформовано практичні рекомендації з удосконалення системи обліку та контролю запасів підприємства.

За результатами виконання роботи можна зробити такі висновки:

1. В процесі дослідження сутності запасів, було встановлено, що немає єдиного підходу щодо тлумачення поняття запаси та його класифікації різними вченими, але найбільш досконале та уніфіковане визначення терміну «запаси» надано в НП(С)БО 9 «Запаси». Отже, запаси – це активи підприємства, що утримуються для подальшого продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством (установою). Запаси поділяють за місцем знаходження на запаси у виробництві, складські та запаси в дорозі. За призначенням і причинами утворення запаси поділяють постійні та сезонні, а за наявністю права власності поділяють на балансові та позабалансові. За походженням запаси бувають первинні та вторинні, а за обсягом бувають вільні та обмежені. Класифікація дає змогу раціонально організувати складське господарство та вести аналітичний облік, а також планувати, аналізувати та управляти запасами підприємства.

2. Одним з критеріїв визнання запасів активом є те, що їх вартість може бути точно встановлена. Запаси, що обліковуються на підприємстві, оцінюються на кожному етапі їх руху, а саме при надходженні, списанні та на дату балансу. Первісна вартість виробничих запасів при надходженні формується залежно від шляхів їх надходження на підприємство. Оцінки при надходженні бувають: первісна вартість, фактичні витрати, виробнича собівартість, що визначається згідно з НП(С)БО 9 «Запаси», справедлива вартість. При вибутті запаси оцінюються за ідентифікованою собівартістю, середньозваженою, ФІФО, нормативних витрат, ціни продажу. Оцінка на дату балансу проводиться за первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

3. Метою внутрішнього контролю запасів є забезпечення об'єктивності, правдивості та достовірності відображення даних в обліку стосовно наявності та руху запасів на підприємстві та своєчасне виявлення відхилень та порушень. Основними завданнями внутрішнього контролю запасів на підприємстві є: контроль правильності ведення синтетичного та аналітичного обліку; перевірка належної організації складського обліку, стану зберігання запасів, виявлення їх нестач або надлишків; встановлення інформації про перевитрати або псування матеріальних цінностей; контроль стосовно правильного та ефективного використання запасів, дотримання лімітів під час відпуску запасів у виробництво та постачальникам; контроль стосовно правильних розрахунків собівартості готової продукції; виявлення запасів, що не використовуються на підприємстві; перевірка правильності встановлення залишків запасів на початок та кінець періоду; перевірка правильності оформлення первинних документів; перевірка щодо дотримання вимог встановлених НП(С)БО 9 «Запаси» тощо.

4. У кваліфікаційній роботі об'єктом дослідження обрано приватне сільськогосподарське підприємство «Агропродукт». При дослідженні підприємства, було встановлено, що основним видом діяльності є вирощування зернових культур, бобових і насіння олійних культур, але крім того ПСП здійснює і інші види діяльності. Підприємство за розміром є малим та складає фінансову звітність за скороченою формою. ПСП «Агропродукт» знаходиться на спрощеній системі оподаткування та є

платником єдиного податку четвертої групи, також є платником податку на додану вартість. Для подання звітності до контролюючих органів підприємство використовує програмне забезпечення «М.Е.Дос» та ключі «Центру сертифікації ключів України». Бухгалтерія на підприємстві у своїй діяльності спирається на чинне законодавство України. Для аналізу господарської діяльності було використано фінансову звітність підприємства. Згідно із горизонтальним аналізом ПСП «Агропродукт» за період 2020-2022 рр. вартість активів ПСП «Агропродукт» зросла. На це вплинуло зростання вартості оборотних активів, проте вартість необоротних активів зменшилась. За аналізований період власний капітал зменшився в сумі, а залучений капітал навпаки збільшився. Підприємству рекомендовано слідкувати за величиною кредиторської заборгованості та вчасно розраховуватись із постачальниками. Проаналізувавши основні елементи формування фінансових результатів було виявлено, що в 2021 році порівняно з 2022 роком збільшився чистий дохід. В структурі чистого доходу зменшилась величина собівартості реалізованої продукції, що позитивно вплинуло на величину валового прибутку. Так на підприємстві за аналізований період збільшився чистий прибуток, що є позитивним для діяльності підприємства. Аналіз фінансової стійкості ПСП «Агропродукт» показав, що у 2022 році в порівнянні з 2021 роком фінансова стійкість підприємства покращилася. На підприємстві є надлишок власних оборотних коштів для покриття запасів та довгострокових зобов'язань. Було встановлено, що підприємство має досить позитивні показники діяльності.

5. Розглянувши діючу систему обліку запасів на підприємстві, було виявлено, що у ПСП «Агропродукт» бухгалтерський облік ведеться за журнально-ордерною формою організації бухгалтерського обліку. Особливістю форми ведення бухгалтерського обліку на підприємстві є те, що вона базується на дебетових ознаках побудови журналів. Журнали-ордери на ПСП «Агропродукт» ведуться по дебету синтетичних рахунків і кредиту кореспондуючих рахунків. Організація складського обліку заснована на індивідуальній матеріальній відповідальності завідувачів складів. На підприємстві кожного місяця узагальнюються дані про наявність та рух запасів в грошовому виразі за місцями зберігання відповідно до синтетичних рахунків та субрахунків в Журналі – ордері № 5 Ас. – г. Облік виробничих запасів на ПСП «Агропродукт» здійснюється згідно з вимогами НП(С)БО 9 "Запаси".

6. Для удосконалення та подальшої оптимізації обліку запасів на ПСП «Агропродукт» надано такі рекомендації: вдосконалення методики визначення справедливої вартості запасів; максимальна автоматизація бухгалтерського обліку запасів на підприємстві; вдосконалення організації складського та вагового обліку; при організації вагового господарства рекомендується обладнання спеціальних приміщень для зважування транспортних засобів; вдосконалення організації матеріальної відповідальності працівників складу; налагодження документування операцій із запасами, підприємству рекомендується розробити та затвердити необхідні форми первинних документів з обліку запасів для внутрішньогосподарського використання та робочі інструкції до первинних документів.

7. При дослідженні системи контролю запасів на ПСП «Агропродукт», було виявлено, що на ПСП «Агропродукт» немає окремого відділу контролю, на підприємстві застосовується лише бухгалтерський контроль. Для вдосконалення

контролю за операціями із запасами було запропоновано такі напрямки: створити відокремлений відділ внутрішнього контролю зі централізованою формою організації внутрішнього контролю; розробити власне «Положення про систему внутрішнього контролю» на ПСП «Агропродукт», де будуть включатися визначені процедури контролю за операціями з витрачання запасів. Для поліпшення ефективності ресурсопостачання слід розробити посадові інструкції відповідним виконавцям та виписки із графіків документообігу задля підвищення вірогідності оперативного обліку руху матеріальних цінностей, а також застосовувати систему заохочень та покарань за виконання завдань; проводити такі контрольні заходи, як звірки, інвентаризації, ревізії; для спрощення контролю складського обліку запасів створити реєстр первинних документів; впровадити автоматизацію робочих місць працівників складських приміщень; проводити планування потреби у запасах для запобігання переривання виробничого процесу проводити та аналіз змін залишків запасів за певний період; для провадження ефективного контролю над операціями із запасами розробити готові робочі документи для відображення результатів контролю; проводити дослідження, оцінку контролю, що здійснюється на підприємстві системи обліку за допомогою тестування, за підсумками якого можна виявити слабкі та слабкі сторони підприємства.

Впровадження перерахованих рекомендацій дозволить підвищити рівень оперативності та якості обліку ПСП «Агропродукт», буде сприяти збільшенню швидкості прийняття управлінських рішень та складання звітів, а це в свою чергу вплине на економічну ефективність роботи сільськогосподарського підприємства.

АНОТАЦІЯ

Козарева А. М. «Особливості обліку та контролю запасів на прикладі ПСП «Агропродукт»».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік і аудит».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та контролю запасів.

Проаналізовано нормативну та законодавчу базу щодо питань обліку та контролю запасів, наукові публікації відомих вчених–економістів щодо особливостей організації обліку запасів та проблемних аспектів контролю над операціями із запасами, а також практичний досвід ПСП «Агропродукт» щодо даних питань.

Запропоновано вдосконалення організації складського та вагового господарства, розробка посадових інструкцій відповідним працівникам та виписок із графіків документообігу, впровадження максимальної автоматизації обліку та робочих місць працівників; здійснення планування потреб у запасах та аналіз змін залишків запасів; розробка уніфікованих робочих документів для відображення результатів контролю.

Ключові слова: виробничі запаси, оцінка запасів, облік, складський облік, контроль, економічний аналіз.

ANNOTATION

Kozareva A. «Peculiarities of inventory accounting and control on the example of «Agroproduct»».

Qualifying work for a bachelor's degree in specialty 071 «Accounting and Taxation» under the educational program «Accounting and Auditing». Odessa National Economic University. - Odessa, 2023.

The work deals with the theoretical aspects of inventory accounting and control.

Author analysis the normative and legislative framework regarding the issues of accounting and inventory control, scientific publications of well-known economists on the peculiarities of the organization of inventory accounting and problematic aspects of inventory control, as well as the practical experience of «Agroproduct» regarding these issues.

It is proposed to improve the organization of warehouse and weight management, develop job instructions for relevant employees and extracts from document flow schedules, implement maximum automation of accounting and employee workplaces; implementation of inventory needs planning and analysis of changes in inventory balances; development of unified working documents to display control results

Key words: production stocks, stock assessment, accounting, warehouse accounting, control, economic analysis.